

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

NW och AS ./. riksåklagaren ang. vapenbrott, ringa brott

(Svea hovrätts dom den 28 februari 2018 i mål nr B 12014-17)

Efter att ha meddelat prövningstillstånd i målet har Högsta domstolen förelagt mig att inkomma med svarsskrivelse. Jag vill anföra följande.

Min inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom.

Åtalet

NW och AS åtalades för vapenbrott, ringa brott, för att uppsåtligt eller av oaktsamhet ha innehaft varsin soft air gun utan att ha rätt till det.

Tingsrättens dom

De tilltalade vitsordade de faktiska omständigheterna men bestred ansvar för brott på den grunden att respektive pistol är att betrakta som en leksak som inte omfattas av vapenlagens bestämmelser om tillståndsplikt.

Tingsrätten dömde de tilltalade för vapenbrott, ringa brott, för att de av oaktsamhet innehaft varsin soft air gun utan att ha rätt till det. Påföljden för dem båda bestämdes till 30 dagsböter.

Tingsrätten anförde bl.a. följande.

Av den vapenundersökning som har genomförts i målet framgår att ASs pistol hade en anslagsenergi om ca 1,07 joule och att NWs pistol hade en anslagsenergi om ca 0,41 joule. AS och NW har därutöver berättat att de hade skyddsglasögon på sig när de sköt på varandra för att inte riskera att skada ögonen. De har vidare angett att de stod på sådant nära avstånd från varandra att de inte av misstag skulle träffa någon annan samt att en träff gjorde att det sved i några sekunder, men att det gick över snabbt. NW har även uppgett att de inte heller stod för nära varandra med tanke på hur det kändes att bli träffad. Det kan mot denna bakgrund i och för sig konstateras att pistolerna inte varit av alltför farlig art. Med hänsyn till den uppmätta effekt som pistolerna haft och vad AS och NW berättat framstår pistolerna dock ändå inte som endast uppenbart ofarliga leksaker. Tingsrätten anser därför att pistolerna utgör skjutvapen i vapenlagens mening och att det krävs tillstånd för att inneha dem för en person som är under 18 år. Detta har inte NW eller AS haft.

Det är klarlagt att NWs och ASs hantering av skjutvapnen, dvs. själva innehavet, skett uppsåtligt. Avgörande för om gärningarna är straffbara är om

de uppsåtligen eller av oaktsamhet brutit mot skyldigheten att ha tillstånd. NW har berättat att han kände till att sådana pistoler som han och AS hade inte fick säljas till personer under 18 år. Tingsrätten anser inte heller att AS kan ha varit omedveten om detta. NW och AS måste därför ha insett att det fanns en risk för att de inte hade rätt att ha pistolerna. De har trots detta valt att hantera vapnen utan några närmare kontroller. De har därför genom oaktsamhet brutit mot skyldigheten att ha tillstånd för vapnen.

Åtalen är alltså styrkta och ska bedömas på sätt som åklagaren har gjort. Både NW och AS ska dömas för vapenbrott, ringa brott.

Sedan de tilltalade överklagat tingsrättens dom till hovrätten beslutade hovrätten att inte meddela prövningstillstånd. Sedan de tilltalade överklagat hovrättens beslut till Högsta domstolen beslutade Högsta domstolen att meddela tillstånd till målets prövning i hovrätten. Högsta domstolen anförde därvid att frågan om huruvida två s.k. soft air gun-pistoler är att bedömas som vapen enligt vapenlagens bestämmelser eller som föremål som faller utanför lagens tillämpningsområde behöver belysas ytterligare i rättspraxis (jfr RH 2015:48).

Hovrättens dom

Hovrätten fastställde tingsrättens dom. Hovrätten anförde följande.

I målet är utrett att NW och AS innehaft var sin soft air-gun i enlighet med gärningspåståendena. NW och AS har gjort gällande att pistolerna är att betrakta som ofarliga leksaker och därför inte omfattas av vapenlagens bestämmelser. Av protokollet från vapenundersökningen framgår emellertid att NWs pistol hade en anslagsenergi om ca 0,41 joule och att ASs pistol hade en anslagsenergi om ca 1,07 joule (jfr. RH 2015:48). Till det kommer de uppgifter som NW och AS lämnat som visar att de hanterade pistolerna med viss försiktighet för att inte skadas. I likhet med tingsrätten anser hovrätten att utredningen inte ger stöd för att pistolerna är att betrakta som uppenbart ofarliga leksaker som faller utanför vapenlagens tillämpningsområde (se prop. 1973:166 s. 99). Pistolerna omfattas alltså av vapenlagens bestämmelser om skjutvapen och det krävs därför tillstånd för den som inte fyllt 18 år att inneha dem. NW och AS ska mot denna bakgrund dömas för vapenbrott, ringa brott. Tingsrättens dom ska därför inte ändras i fråga om skuld.

Inte heller i fråga om påföljd gör hovrätten någon annan bedömning än den tingsrätten gjort. Tingsrättens dom ska alltså fastställas även i denna del.

Överklagandet

NW har överklagat hovrättens dom och yrkat att Högsta domstolen ska ogilla åtalet och yrkandet om förverkande.

NW har till grund för sitt överklagande anfört bl.a. följande. Aktuellt föremål är en ofarlig leksak och ska därför inte omfattas av vapenlagens krav på tillstånd. Vidare har NW hemställt att sakkunnig utses.

AS har överklagat hovrättens dom och yrkat Högsta domstolen ska ogilla åtalet.

AS har till grund för sitt överklagande anfört bl.a. följande. Aktuellt föremål är en ofarlig leksak och ska därför inte omfattas av vapenlagens krav på tillstånd.

Grunderna för min inställning

Relevant reglering i vapenlagen och vapenförordningen

Bestämmelser om bl.a. tillståndsplikt för skjutvapen och vissa andra typer av vapen finns i vapenlagen (1996:607) och vapenförordningen (1996:70).

Av förarbetena till vapenlagen framgår att huvudsyftet med vapenkontroll enligt vapenlagstiftningen är att motverka missbruk av skjutvapen och att i möjligaste mån förhindra olyckshändelser i samband med hanteringen av sådana vapen. Av särskild betydelse är också strävan att förhindra att vapen används i brottslig verksamhet (prop. 1995/96:52 s. 26).

Straffbestämmelser om vapenbrott finns i 9 kap. vapenlagen. Den som uppsåtligen innehar ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet döms, enligt 9 kap. 1 § första stycket vapenlagen, för vapenbrott till fängelse i högst tre år. Om gärningen har begåtts av oaktsamhet eller om brottet är ringa, döms, enligt paragrafens andra stycke, till böter eller fängelse i högst sex månader.

För att ha rätt att inneha skjutvapen krävs antingen tillstånd att inneha skjutvapen eller att något eller några av de undantag som gäller från kravet på tillstånd är tillämpliga.

Enligt 1 kap. 3 § vapenlagen jämställs med skjutvapen vissa vapen och andra föremål vid tillämpningen av vapenlagen. Detta gäller även i straffrättsligt hänseende. Straffbestämmelserna om vapenbrott tar alltså inte bara sikte på egentliga skjutvapen utan även på sådana föremål som anges i 1 kap. 3 § vapenlagen.

I 1 kap. 2 § vapenlagen definieras begreppet skjutvapen. Med skjutvapen förstås i vapenlagen vapen med vilka kulor, hagel, harpuner eller andra

projektiler kan skjutas ut med hjälp av krutladdningar, kolsyreladdningar, komprimerad luft eller andra liknande utskjutningsmedel.

Avsikten bakom definitionen av skjutvapen är att den ska överensstämma med vad som enligt vanligt språkbruk kan anses vara skjutvapen (prop. 1990/91:130 s. 55).

Vad som avses med uttrycket ”andra liknande utskjutningsmedel” har inte närmare berörts i förarbetena till bestämmelsen och har, såvitt är känt, inte heller bedömts i rättspraxis. Med uttrycket avses utan tvekan alla medel som åstadkommer utskjutning genom gastryck, dvs. andra explosiva ämnen än krut och andra komprimerade drivgaser än kolsyra eller komprimerad luft. Exempel på sådana drivgaser är s.k. Green gas, som huvudsakligen består av propan, och Red gas, som är en freon. Båda dessa gaser förekommer som drivmedel i bl.a. s.k. soft air gun-pistoler (se Fredrik Landgren och Kazimir Åberg, Vapenlagen, 1 februari Zeteo, kommentaren till 1 kap. 2 §).

I 1 kap. 3 § vapenlagen anges att vad som gäller skjutvapen också ska gälla vissa andra föremål, t.ex. anordningar som till verkan och ändamål är jämförbara med skjutvapen, obrukbara vapen som i brukbart skick skulle räknas som skjutvapen samt start- och signalvapen som laddas med patroner.

I 1 kap. 4 § vapenlagen anges att vad som gäller skjutvapen inte ska gälla vissa uppräknade föremål såsom bultpistoler avsedda för byggnadsarbete och skjutplaneringar avsedda för livräddning eller liknande ändamål.

Vapenlagen omfattar inte vapenrepliker och vapenattrapper som ser ut som skjutvapen, men med vilka skott inte kan avlossas (välliknande vapenkopior) (se SOU 1989:44 s. 266 ff. och prop. 1990/91:130 s. 52 f.).

I förarbetena till den äldre vapenlagen (1973:1176) uttalande departementschefen att det var obehövt att bifalla Generaltullstyrelsens förslag om att i lagen uttryckligen ange att sådana vapen som uppenbarligen utgör leksaker och som bedöms som ofarliga är undantagna från licensplikt, eftersom redan vanligt språkbruk torde ge vid handen att leksaker av uppenbart ofarlig natur inte faller in under begreppet vapen (prop. 1973:166 s. 99).

Bestämmelser om tillstånd och auktorisation finns i 2 kap. vapenlagen. Vapenlagstiftningen skiljer på ordinära skjutvapen och sådana vapen som har en begränsad effekt i förhållande till andra jämförbara skjutvapen (effektbegränsade vapen). För sådana effektbegränsade vapen gäller inte samma krav beträffande bl.a. tillstånd och innehav.

För effektbegränsade vapen som är kolsyre-, luft- eller fjäderdrivna eller vapen med annat liknande utskjutningsmedel som är avsett för målskjutning krävs

inte tillstånd för den som har fyllt 18 år (2 kap. 1 § andra stycket vapenlagen). I 11 kap. 1 § b) vapenlagen bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om att anslagsenergin¹ eller utgångshastigheten hos en projektil från ett skjutvapen ska understiga ett visst värde eller att vapnet ska vara konstruerat på ett visst sätt för att vapnet ska anses vara effektbegränsat. I 1 kap. 2 § första stycket vapenförordningen föreskrivs att ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen ska anses ha sådan begränsad effekt som avses i 2 kap. 1 § vapenlagen om en projektil från vapnet fyra meter från pipans mynning har en anslagsenergi som är mindre än 10 joule. Om ett sådant vapen är helautomatiskt anses vapnet som ett effektbegränsat vapen om vapnets anslagsenergi är mindre än 3 joule.

Effektbegränsade vapen får, enligt 3 kap. 3 c) § vapenlagen, lånas ut till den som är under 18 år om vapnet innehåses och används under långivarens uppsikt (s.k. uppsiktsutlåning).

Definitionen av effektbegränsade vapen justerades år 2015 till att inte bara omfattar kolsyre-, luft- och fjädervapen utan även vapen med annat liknande utskjutningsmedel. t.ex. airsoftvapen som drivs av s.k. Green gas (prop. 2013/14:226 s. 31 och s. 50).

Airsoftvapen, s.k. soft air gun-pistoler, är ofta repliker av riktiga handeldvapen och används bl.a. i spelet airsoft som påminner om paintball. Projektilerna är vanligen plastkulor som är 6 mm i diameter. Airsoftvapen kan vara kolsyre-, luft- eller fjädervapen men drivs ofta på något annat sätt. Ett vanligt drivmedel är gasen Green gas som huvudsakligen består av propan. En mera ovanlig drivgas är Red gas som är en freon (HCFC-22). Dessa gaser ger, allt annat lika, projektilen en lägre utgångshastighet än kolsyra. Det förekommer också eldrivna airsoftvapen. (A. prop. s. 31.)

Airsoftvapen har vanligtvis kortare räckvidd och lägre anslagsenergi än vapen som skjuter ut metallprojektiler. Projektilernas material och form gör också att penetrationsförmågan är sämre än hos standardprojektiler i metall. Dessa vapen är därför i normalfallet betydligt mindre farliga än vapen som skjuter ut metallprojektiler. Vapen av kolsyre-, luft- och fjädervapentyp som drivs av andra men liknande utskjutningsmedel, exempelvis airsoftvapen som drivs av Green gas, är i allmänhet mindre farliga än kolsyre-, luft- eller fjädervapen. Det saknas därför anledning att behandla dessa vapen på ett strängare sätt än kolsyre-, luft- och fjädervapen. (A. prop. s. 31.)

När det gäller vapen i allmänhet vägs främst vapnets eldkraft in vid farlighetsbedömningen. Hur stor eldkraft ett vapen har beror på flera faktorer,

---

¹ Den linjära rörelseenergin en projektil har när den träffar sitt mål. Av betydelse för beräkningen är projektilens vikt och dess hastighet. Projektilens anslagsenergi är inte konstant utan minskar kontinuerligt på grund av att luftmotståndet sänker projektilens hastighet. Anslagsenergi brukar därför specificeras för givna avstånd. (Se bl.a. Wikipedia, 29 april 2012.)

såsom vapnets patronkapacitet, dvs. antalet patroner vapnet kan laddas med, projektilernas typ och projektilernas anslagsenergi. (Prop. 2011/12:109 s. 42.)

Relevanta rättsfall

I NJA 2005 s. 758 prövade Högsta domstolen ett mål om vapenbrott där en person under 18 år hade lånat ett effektbegränsat vapen, en s.k. soft air gun, och använt det i ett rum i familjens bostad utan att någon av hans föräldrar var närvarande i rummet. Den tilltalade dömdes i Högsta domstolen för vapenbrott, ringa brott, eftersom långgivaren inte haft sådan kontroll över vapnets innehav och användning som kravet på uppsikt i 3 kap. 3 § c) vapenlagen innebär.

I RH 2015:48 var fråga om en verklighetstrogen leksakspistol är att betrakta som ett skjutvapen i den mening som avses i 1 kap. 2 § vapenlagen, alternativt ett föremål som är att jämställa med skjutvapen i enlighet med 1 kap. 3 samma lag, eller om pistolen i stället är att betrakta som en uppenbart ofarlig leksak som därmed faller utanför vapenlagens tillämpningsområde. Hovrätten fann att vapnet med hänsyn till dess låga anslagsenergi om 0,2 joule, var att bedöma som en uppenbart ofarlig leksak som således inte skulle omfattas av vapenlagens krav på tillstånd.

Min bedömning

De tilltalade har gjort gällande att de båda pistoler det är fråga om i målet med hänsyn till deras begränsade anslagsenergi inte är att betrakta som vapen enligt vapenlagen utan leksaksvapen som därmed faller utanför vapenlagstiftningens tillståndskrav.

Definitionen av skjutvapen i 1 kap. 2 § vapenlagen utgår från vapnets grundläggande tekniska funktion. Någon författningsreglerad nedre gräns för effekt (t.ex. anslagsenergi eller utgångshastighet) finns inte. Vissa vapen, bl.a. soft air guns, som har en anslagsenergi under 10 joule får dock innehas av vuxna personer utan tillstånd. Dessa vapen bedöms som mindre farliga pga. dess låga anslagsenergi. Barn under 18 år får inte utan tillstånd inneha sådana vapen utan uppsikt av en vuxen person.

Att uppenbart ofarliga leksaksvapen och vapenattrapper inte omfattas av tillståndsplikten i vapenlagen står klart.

Den pistol NW har innehaft är en pistol med vilket plastkuler kan skjutas ut med hjälp av komprimerad luft. Effekten, anslagsenergin, uppmättes till 0,41 joule, och var därmed begränsad. Vid provskjutning fungerade pistolen utan anmärkning. Den pistol AS har innehaft är en pistol med vilket plastkuler kan skjutas ut med hjälp av kolsyreladdning. Anslagsenergin uppmättes till 1,07 joule, och effekten var därmed begränsad. Pistolen var obrukbar, men fungerade vid provskjutning då ett komplett magasin från polisens

referenssamling användes. (Se Vapenundersökning utförd av Nationellt forensiskt centrum, förundersökningsprotokollet s. 7-11.)

Mot bakgrund av det ovan anförda uppfyller båda i målet aktuella pistoler enligt min bedömning kriterierna för vapen i 1 kap. 2 § och 3 § b) vapenlagen. Fråga är om effektbegränsade vapen enligt 2 kap. 1 § andra stycket vapenlagen och 1 kap. 2 § andra stycket vapenförordningen. Enligt min uppfattning är lagens bakomliggande syften – att motverka missbruk av skjutvapen och att i möjligaste mån förhindra olyckshändelser i samband med hanteringen av sådana vapen – inte oförenliga med en tillämpning av lagen som innebär att också pistoler av i målet aktuellt slag med relativt begränsad anslagsenergi ska anses som vapen i vapenlagens mening och därmed omfattas av tillståndsplikten i vapenlagen för personer under 18 år. Lagstiftaren har ansett att personer under 18 år inte utan tillstånd ska hantera ens effektbegränsade vapen, om inte en vuxen har uppsikt. Det är viktigt att motverka vårdslösa och omogna handhavanden av skjutvapen. Ett felaktigt användande av också effektbegränsade vapen kan leda till skador vid skjutning under okontrollerade former (jfr prop. 1973:166 s. 93 f.).

Att de båda soft air gun-pistolerna inte är att likställa med uppenbart ofarliga leksaksvapen tydliggörs också av att de båda tilltalade i förhör vid tingsrätten uppgett att de vid användningen av vapnen bar skyddsglasögon för att skydda ögonen, att det sved på kroppen om man blev träffad och att man inte skulle stå för nära varandra då man sköt med tanke på hur det kändes att bli träffad.

Sammanfattningsvis kan de båda i målet aktuella pistolerna inte anses vara leksaker av uppenbart ofarlig natur som faller utanför vapenlagens tillämpningsområde. De två pistolerna var tillståndspliktiga för de tilltalade eftersom dessa var under 18 år vid aktuellt tillfälle. Eftersom de båda tilltalade av oaktsamhet innehaft varsin soft air gun-pistol utan att ha tillstånd till det ska de anses ha gjort sig skyldiga till vapenbrott, som är att bedöma om ringa (jfr NJA 2005 s. 758).

Hovrättens dom ska därmed stå fast.

Bevisuppgift m.m.

Jag anser att målet bör kunna avgöras utan huvudförhandling. Jag åberopar samma bevisning som i hovrätten, dvs. förhör med de båda tilltalade, vilka förhör kan förebringas genom uppspelning av ljud- och bildfiler från förhören vid tingsrätten, beslagsprotokoll (förundersökningsprotokollet s. 19-20) och protokoll från vapenundersökning (förundersökningsprotokollet s. 7-11). NW har hemställt att sakkunnig utses. Eftersom inte närmare preciserats vilken slags sakkunnig som ska utses och vad som skulle belysas genom ett sådant förordnande har jag svårt att ange någon inställning till hans hemställan.

Anders Perklev

Hedvig Trost

Kopia till:

Utvecklingscentrum Malmö
Västerorts åklagarkammare i Stockholm (AM-87590-17)
Kammaråklagaren Leif Appelgren
Assistentåklagaren Åsa Skog